

ULOGA INFRASTRUKTURE U RAZVOJU SPORTSKOG TURIZMA

Markić, Bruna

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:124:759307>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-17**

Repository / Repozitorij:

[REFST - Repository of Economics faculty in Split](#)

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
EKONOMSKI FAKULTET U SPLITU**

BRUNA MARKIĆ

**ULOGA INFRASTRUKTURE U RAZVOJU
SPORTSKOG TURIZMA**

ZAVRŠNI RAD

SPLIT, 2020.

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
EKONOMSKI FAKULTET U SPLITU**

STUDIJ: TURIZAM

**ULOGA INFRASTRUKTURE U RAZVOJU
SPORTSKOG TURIZMA**

ZAVRŠNI RAD

**MENTOR: izv.prof.dr.sc.Lana
Kordić**

**STUDENT: Bruna Markić
(MB:1163035)**

SPLIT, rujan 2020.

SAŽETAK

Turizam je jedan od najvažnijih postupaka procesa globalizacije, te jedna od vodećih gospodarskih aktivnosti u međunarodnoj razmjeni. Kao takav, zahtjeva razvoj različitih vrsta kako bi zadovoljio različite ljudske potrebe. Povezanost sporta i turizma, koji su sastavni dio života gotovo svakog čovjeka današnjice, je neizbježna. Sportski turizam definira se kao putovanje koje potiče pojedinca da privremeno napusti svoje svakidašnje mjesto boravka da bi aktivno sudjelovao u sportu, postao gledatelj sportske aktivnosti ili nekoga događaja povezanog s sportom. Kako bi se sportski turizam ostvario kao proizvod nužna je infrastruktura za njegovo izvođenje. Republika Hrvatska još uvijek ne iskorištava svoje potencijale i prednosti kao zemlja sporta za razvoj ove vrste turizma koja bi omogućila odvijanje turizma tijekom cijele godine, a ne samo sezonski. Pritom je sportska infrastruktura jedan od faktora koji usporava i koči razvoj sportskog turizma u Hrvatskoj.

Ključne riječi: *turizam, sport, infrastruktura*

ABSTRACT

Tourism is one of the most important processes of the globalization process, and one of the leading economic activities in international trade. As such it requires the development of different species to meet the different needs of humans. The connection between sports and tourism, which are an integral part of the life of almost every man today, is inevitable. He defines sports tourism as a trip that encourages an individual to temporarily leave their daily place of residence in order to actively participate in sports, become a spectator of a sports activity or an event related to sports. In order for sports tourism to be realized as a product, the infrastructure for its implementation is necessary. The Republic of Croatia is still not using its potentials and advantages as a sports country for the development of this type of tourism that would enable tourism to take place throughout the year, and not just seasonally. It is precisely the sports infrastructure that slows down and hinders the development of sports tourism in Croatia the most.

Keywords: *tourism, sports, infrastructure*

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. PROBLEM ISTRAŽIVANJA	2
1.2. CILJEVI RADA.....	2
1.3. METODE RADA	2
1.4. STRUKTURA RADA.....	2
2. RAZVOJ SPORTSKOG TURIZMA.....	4
2.1. POVIJESNI RAZVOJ SPORTA	4
2.2. POJMOVNO ODREĐENJE TURIZMA.....	5
2.3. POVEZANOST SPORTA I TURIZMA	7
2.4. FAKTORI RAZVOJA SPORTA I TURIZMA	8
3. GLAVNA OBILJEŽJA SPORTSKOG TURIZMA.....	10
3.1. OBLICI SPORTSKOG TURIZMA.....	10
3.2. VAŽNOST I UČINCI SPORTSKOG TURIZMA.....	11
4. TEORIJSKA ODREĐENJA INFRASTRUKTURE.....	13
4.1. DEFINIRANJE POJMA INFRASTRUKTURE	13
4.2. PODJELA INFRASTRUKTURE	13
4.3. MATERIJALNA (PRIVREDNA) INFRASTRUKTURA.....	14
4.4. OBILJEŽJA INFRASTRUKTURE.....	15
4.5. UČINCI INFRASTRUKTURE	16
4.6. VAŽNOST INFRASTRUKTURE.....	17
4.7. FINANCIRANJE INFRASTRUKTURE.....	17
5. ULOGA INFRASTRUKTURE U RAZVOJU SPORTSKOG TURIZMA U RH.....	19
5.1. POVIJESNI RAZVOJ I ZNAČAJ SPORTA U RH.....	19
5.2. SPORTSKA INFRASTRUKTURA U HRVATSKOJ.....	20
5.3. STANJE SPORTSKE INFRASTRUKTURE U HRVATSKOJ	22
5.4. SPORTSKI DOGAĐAJI I NJIHOV IZRAVAN UTJECAJ NA TURIZAM	25
5.5. MOGUĆNOST RAZVOJA SPORTSKE INFRASTRUKTURE I SPORTSKOG TURIZMA	27
6. ZAKLJUČAK	30

LITERATURA.....	31
POPIS SLIKA	34
POPIS TABLICA.....	35

1. UVOD

Globalizacija predstavlja postupke kojima se ukidaju ograničenja u protoku robe, usluga, ljudi i informacija, a samim time i ujedinjuju različiti dijelovi svijeta. Jedan od načina ujedinjavanja svijeta je svakako i turizam, odnosno kretanja i putovanja čovjeka. Napredak i razvoj današnje tehnologije, prijevoznih sredstava i životnog stila omogućile su kretanje velikog broja ljudi s jednog dijela svijeta na drugi, a time dolazi i do razvoja turizma koji dobiva sve više na značaju i postaje ljudska svakodnevnica. Tako su putovanja i turizam postali vodeća gospodarska aktivnost u međunarodnoj razmjeni.

Razvojem turizma i njegovim utjecaj na gospodarstvo i ekonomiju, on postaje jedna od glavnih razvojnih politika brojnih zemlja. Pritom se sportski turizam definira kao putovanje koje potiče pojedinca da privremeno napusti svoje svakidašnje mjesto boravka da bi aktivno sudjelovao u sportu, postao gledatelj sportske aktivnosti ili nekoga događaja povezanog s sportom. Sport je postao sastavni dio kulture suvremenog društva. Sportaši i poznati sportski klubovi služe za marketing i promociju zemalja. Sportski događaji i natjecanja, njihova raširenost i razvijenost privlače sve veći broj ljudi u određenu destinaciju te samim time imaju izravan doprinos na ekonomiju zemalja i razvoj sportskog turizma. Zahvaljujući sportu i uspjesima hrvatskih sportaša, Hrvatska je postala prepoznatljiva diljem svijeta, što samo potvrđuje činjenicu da je sport jedno od najboljih promocijskih sredstava. Kroz organiziranje i održavanje velikih sportskih događaja i manifestacija, raste turistička potražnja za destinacijama što izravno utječe na produženje sezone. Uz sve navedeno uočavamo da je povezanost sporta i turizma neizbježna. S druge strane, s razvojem društva cilj posjete određenoj destinaciji nisu samo veliki sportski događaji (pasivno sudjelovanje) već se naglasak stavlja na potrebu za aktivnim odmorom i rekreacijom sport za sve (aktivno sudjelovanje). Budući da su sport i rekreacija usko povezani, njihov razvoj utječe na sadržaj i kvalitetu aktivnog odmora u turizmu. S porastom svijesti o važnosti bavljenja sportom i rekreacijom, a samim time i brige o vlastitom zdravlju, nije čudno što se sport i turizam nalaze u fazi ekspanzije koja je rezultat sve većim interesom i potrebama suvremenog čovjeka. Međutim, Hrvatska još uvijek u potpunosti ne koristi svoje prednosti i potencijale za razvoj proizvoda sportskog turizma. Promatrajući navedene trendove te unutar njih razvoj sportskog turizma, jedan od problema razvoja sportskog turizma su neuređeni sportski objekti, nesređena infrastruktura

i vrlo slaba inicijativa za preuređenjem takvih objekata i sređivanjem cjelokupnog problema infrastrukture sportskih i turističkih objekata od strane Republike Hrvatske.

1.1. PROBLEM ISTRAŽIVANJA

Nove tendencije u razvoju turizma pokazuju da se mijenjaju turistički trendovi i motivi odmora. Mijenjaju se zahtjevi i želje suvremenih turista uz sve veću potražnju šireg izbora turističke ponude, nasuprot sezonskim ograničenjima. Svaka promjena u trendovima i potražnji turista izravno utječe i na sportski turizam. Međutim, neizgrađena infrastruktura i nedovoljna zainteresiranost od strane Republike Hrvatske i gospodarskih subjekata za sređivanjem sportskih i turističkih objekata, utječu na trenutačno stanje sportskog turizma i predstavljaju najveći problem za daljni razvoj.

1.2. CILJEVI RADA

Cilj ovog rada analizirati je rastuće trendove potražnje za proizvodima sportskog turizma. Nadalje, cilj rada je pružiti analizu stanja infrastrukture, istražiti razvojne potencijale koji nisu dovoljno iskorišteni, odnosno ukazati na mogućnost razvoja i unaprjeđenja infrastrukture sporta te prikazati dosadašnji način financiranja i održavanja infrastrukture. Navedena analiza stanja prikazuje početnu informaciju na temelju koje nositelji ekonomskih politika trebaju planirati s ciljem poboljšanja infrastrukture kako bi njen opći učinak u razvoju turizma bio značajniji.

1.3. METODE RADA

Metode rada su znanstveno istraživačke metode kao što su: metoda promatranja, metoda klasifikacije, deduktivna metoda, induktivna metoda, komparativna metoda, metoda generaliziranja, metoda deskripcije te povijesna metoda.

1.4. STRUKTURA RADA

Završni rad je podijeljen na šest poglavlja. U prvom poglavlju, odnosno uvodu u kratkim crtama objašnjena je tema rada, ciljevi i metode korištene za izradu rada. Drugo poglavlje odnosi se na pojmove turizma i sporta općenito te na njihovu povezanost. U trećem poglavlju definiran je pojam sportskog turizma, njegove vrste i značaj. Četvrto

poglavlje odnosi se na pojam infrastrukture i njegove vrste. U petom poglavlju objašnjena je važnost i tendencije razvoja infrastrukture kao bitnog elementa za razvoj sportskog turizma. U zadnjem, šestom poglavlju donesen je zaključak rada. Na samom kraju završnog rada naveden je popis korištene literature, popis slika te popis tablica.

2. RAZVOJ SPORTSKOG TURIZMA

Objašnjavajući razvoj sporta kroz povijest i njegov utjecaj na tadašnje, ali i današnje društvo, uviđa se da sport uistinu predstavlja globalni fenomen te u skladu s time ima veliki i značajan utjecaj kako na turizam i gospodarstvo, tako i na društvo u cjelosti. Povezanost sporta i turizma seže u daleku prošlost i ima povijesnu tradiciju. Početkom sportskog turizma mogu se smatrati razna sportska događanja još u razdoblju stare Grčke i Rima, kada su ljudi zbog sportskih događanja kretali na različita putovanja kako bi sudjelovali na istima.

2.1. POVIJESNI RAZVOJ SPORTA

Sport, kao iznimno važan i poseban oblik ljudske aktivnosti postao je značajan dio svakog pojedinca i sastavni dio kulture suvremenog društva.

Riječ *sport* nastaje skraćivanjem starofrancuske riječi *desport* ili engleske riječi *disport*, a u oba slučaja znači odmaknuti se od rada, odnosno opuštanje, bijeg od obaveza, sport ili razonoda. Početkom 1870-ih riječ sport postaje šire zastupljenija i učestalija te istodobno označava sportske discipline i oblik zabave.

Počeci sportskih aktivnosti sežu daleko u prošlost, a vežu se za aktivnosti koje su bile neophodne za preživljavanje. Bartoluci i Škorić (2009.) među takvim aktivnostima prvo ističu lov kao sredstvo osiguranja hrane, zatim različite oblike obrane u smislu borbe s prirodom i okolinom oko sebe, ali i obrede koje su organizirala prva ljudska bića. Preživljavanje prvih ljudskih bića i prvih zajednica ne bi bilo moguće bez razvijenih tjelesnih sposobnosti. Upravo zbog te činjenice, održavanje kondicije i razvijanje metoda kako se obraniti i preživjeti u prirodi oko sebe, bavljenje određenim sportskim aktivnostima bilo je neophodno.

Kao dokaz prvih sportskih aktivnosti Bartoluci i Škorić (2009.) ističu crteže u spiljama i različite zapise, a najstarijim pisanim dokumentom vezanim uz sport smatraju zapis o vrsti gimnastike disanja Kineza Kong Fua nastao 2800.godine prije Krista. Jedan od najboljih primjera ranog razvoja sporta je Stara Grčka. Razdoblje 800.god.pr. Kr zasniva se na ideologiji *kalokagatije*, skladnog jedinstva duha i tijela. Grčka se zbog svojih kulturoloških dostignuća smatra kolijevkom europske civilizacije, ali ona također predstavlja i kolijevku sporta i tjelovježbe kakvu sadašnji narod poznaje. Kultura sporta i bavljenje sportskim

aktivnostima bila je dobro prihvaćena i svakodnevno prakticirana od strane grčkog naroda. Nadalje, Grci su prilikom organiziranja raznovrsnih skupova i manifestacija ujedno organizirali i sportske događaje. Različiti sportski događaji su se kroz povijest razvijali i postajali sve značajniji, što je dovelo i do prvih Olimpijskih igara 776.god.pr. Kr. Zahvaljujući njima, došlo je do pozitivnog utjecaja na razvoj sporta, odgoja i obrazovanja društva. Osim Grčke, važnu ulogu za povijesni razvoj sporta ima i Rim, što najbolje prikazuje održavanje gladijatorskih igara. S ciljem raslojavanja društva na vrlo bogate i vrlo siromašne, organizirale su se gladijatorske igre pod geslom *kruha i igara*.

Moderni sport doživljava svoj procvat obnavljanjem antičkih Olimpijskih igara 1829.godine u Ateni.

U sadašnjosti, sve je veći broj ljudi koji se bave aktivno bave sportom. Stoga, sport uistinu predstavlja globalnu pojavu suvremenog društva.

2.2. POJMOVNO ODREĐENJE TURIZMA

Definirati pojam turizam zbog svoje kompleksnosti i heterogenosti nije jednostavno. Bez obzira na raznolikost objašnjenja pojma turizam, u najširem smislu turizam označava "skup raznolikih individualnih iskustava o odnosima koji nastaju povodom zadovoljavanja čovjekovih potreba, koje uobičajamo zvati turističkim." (Petrić, 2003).

Svima dobro poznatu definiciju turizma, pojam turizam je stekao tek u 20. stoljeću, točnije 1942. godine od strane dvojice švicarski znanstvenika Hunzikera i Krapfa, a ona glasi: "Turizam je skup odnosa i pojava koje proizlaze iz putovanja i boravka posjetitelja nekog mjesta ako s tim boravkom ne zasniva stalno prebivalište i ako takvim boravkom nije povezana nikakva njihova privredna djelatnost." Drugim riječima, govorimo o putovanju u svrhu rekreacije, zabave ili posla, koje najčešće ima ograničeno trajanje.

Godine 1811. u *Sporting Magazinu*, u članku "Sublime Cockey Tourism" prvi put je službeno upotrijebljen pojam turizam koji se opisuje kao gužva, meškočenje, kretanje gomile na sportskoj manifestaciji.

Riječ *turizam* potječe od grčke riječi *tornos* i latinske riječi *tornare* koje približno označavaju kretanje u krug. Ovakav prijevod možemo pojasniti kao činjenicu da se svaka osoba nakon putovanja vraća u svoju polazišnu točku, odnosno u svoje mjesto boravka. Prije pojave pojma turizam, pojavio se pojam turist. Pojam turist vezujemo uz 1800. kad je Pegge u svojim *Anecdotes of the English Language* rekao: *Putnika u današnje vrijeme*

nazivamo turist. Dakle, turisti su osobe koje putuju i borave u mjestima, odnosno destinacijama izvan uobičajenog mjesta boravka, u razdoblju ne duljem od jedne godine u svrhu zabave, rekreacije ili iz poslovnih razloga za koje nisu plaćeni. Čovjekova potreba i želja za kretanjem i putovanjem pojavljuje se već u doba prapovijesti. Prva putovanja motivirana trgovinom, stjecanjem novih znanja ili iz zdravstvenih razloga javljaju se u doba Sumerana, točnije u razdoblju pojave novca i razvoja trgovine. Nadalje, prva putovanja iz zadovoljstva započinju u antičko doba, točnije u antičkoj Grčkoj. Tadašnja putovanja motivirana su sportskim događajima od kojih su najpoznatije Olimpijske igre. Također, pripadnici boljih društvenih slojeva s vremena na vrijeme su putovali u druge daleke krajeve kako bi vidjeli umjetnička djela i znamenite građevine, te naučili nove jezike ili se upoznali s nekim novim kulturama. Rimljani su s druge strane, osim organiziranja raznovrsnih priredbi i zabava, putovali u popularna ljekovita lječilišta i odmorišta na obali. u razdoblju srednjeg vijeka, Crkva organizira brojna hodočašća u različita svetišta te na taj način dolazi do prvih masovnijih putovanja. Pretečom pravih turističkih putovanja predstavljaju putovanja poznata pod nazivom Grand Tour. Ova putovanja predstavljala su put u Europu (osobito Njemačku i Italiju) i bila su neizostavan dio obrazovanja mladih i bogatih pripadnika plemstva i aristokracije. Od 1660-ih godina sve do ekspanzije željezničke mreže u razdoblju oko 1840. godine, ovakav tip putovanja bio je iznimno popularan te je predstavljao značajnu ulogu sazrijevanja mladih osoba u zrele. Daljnji razvoj društva, posebice razvoj željezničkog i brodskog prijevoza, industrijske revolucije i sve više slobodnog vremena označavali su početak sve većeg broja putovanja iz zabave i razonode.

Godina 1841. ima veliki značaj jer je upravo te godine Thomas Cook odigrao vrlo važnu ulogu u razvoju turizma u suvremenom smislu te riječi. On je organizirao prvu privatnu charter ekskurziju vlakom koja se javno oglašavala te se taj događaj ujedno smatra i prvim organiziranim. Svjestan i motiviran svojim uspjehom, ubrzo je osnovao prvu putničku agenciju za organiziranje ekskurzija željeznicom u svrhu zabave i razonode, te je osnovao je prvu poslovnu banku kao novčarsku instituciju koja radi s Cookovim putničkim čekom (voucherom) i kreditnim pismima. (Petrić, 2003). Paralelno s razvojem tehnologije, posebice s razvojem željezničke i brodske mreže, te nisko budžetnih avio-prijevoznika, koji su omogućili prijevoz velikog broja ljudi u destinacije od turističkog interesa i bogate turističkim sadržajem, počinje razvoj suvremenog turizma. Istodobno s razvojem tehnologije, došlo je do povećanog svakodnevnog stresa, ubrzanijeg životnog ritma što je

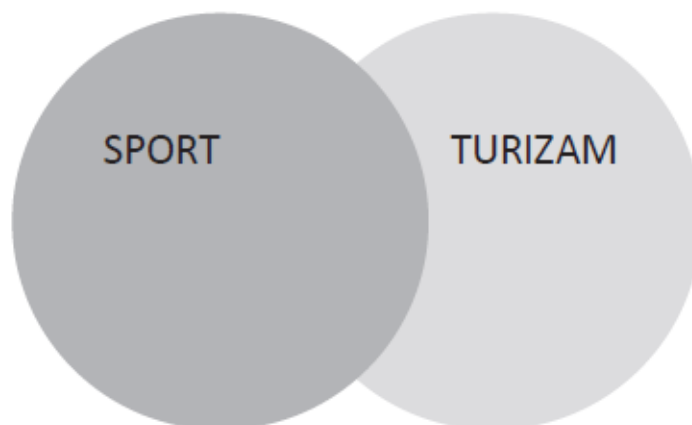
dovelo do sve veće potrebe ljudi za odmakom od svakodnevnog života i za odmorom. (croatialink.com)

Turizam je odigrao važnu ulogu kroz čitavu povijest, a danas predstavlja jednu od najmasovnijih, najvažnijih i najkompleksnijih društveno-ekonomskih pojava. Važnost turizma leži u činjenici da je upravo turizam jedna od najbrže rastućih grana svjetske ekonomije, te da za neke države predstavlja najvažniji izvor prihoda. Također, na Manila Declaration on World Tourism of 1980., turizam je proglašen kao "aktivnost vitalna za život nacija zbog svog utjecaja na socijalni, kulturni, obrazovni i ekonomski sektor društva unutar države, kao i njihove međunarodne odnose".

2.3. POVEZANOST SPORTA I TURIZMA

Sport i turizam masovne su društveno-ekonomske pojave koje su međusobno povezane brojnim faktorima. Sportski događaji i natjecanja, njihova raširenost i razvijenost, te važnost značenja sporta u suvremenom društvu i bolja pristupačnost sudjelovanju na sportskim manifestacijama, najvažniji su čimbenici koji privlače sve veći broj ljudi u određenu destinaciju, a koji možda, da nije sporta, ne bi niti došli u nju. Dolazi do kontinuiranog rasta međunarodnih putovanja povezanih sa sportom, te na taj način postaje jedan od najbrže rastućih oblika turizma. Prema istraživanju *North American convention of tourism bureaus* smatra se da sport ostvaruje 25% svih turističkih prihoda. U drugome je istraživanju izračunato da izravan doprinos sportskih aktivnosti u turizmu čini 32 % (Bartoluci i sur., 2007, str. 11). Povezanost sporta i turizma se može diferencirati kao:

- edukativni ili nastavni, koji je sastavni dio odgoja i obrazovanja mladih generacija i kao takav postao je integralni dio pedagoškog procesa u odgojno obrazovnim institucijama;
- agonistički ili natjecateljski, u kojem se specijaliziranim treningom do maksimuma razvijaju psihomotorne sposobnosti u cilju postizanja sportsko tehničkih rezultata;
- rekreacijski, koji ima za cilj zadovoljenje potrebe čovjeka za kretanjem, igrom, aktivnim odmorom i razonodom, čime se utječe na očuvanje vitalnosti, radne sposobnosti, tjelesnog i mentalnog zdravlja, produženje životnog vijeka kao i stvaranje navika za sadržajnim i kulturnim provođenjem vremena izvan rada;
- kineziterapeutski, koji ima za cilj da tjelesnim vježbama djeluje na ozdravljenje ili pospješene procesa rehabilitacije (Relac i Bartoluci, 1987:30).

Slika 1: Shema povezanost sporta i turizma

Izvor: Hinch, T. & Higham, J. (2004): Sport Tourism Development, Cromwell Press, Clevedon, str.18.

U skladu s navedenim prikazom može se uvidjeti povezanost između sporta i turizma. Turizam se barem djelomično zasniva na sportu, sportskim aktivnostima i rekreaciji, a sport obuhvaća turističke aktivnosti. (Petrović, Knezović i Todorović, 2017.)

2.4. FAKTORI RAZVOJA SPORTA I TURIZMA

Međuzavisnost sporta i turizma vidljiva je u faktorima koji utječu na njihov razvoj, a dijele se na:

- faktore turističke potražnje,
- posredničke faktore i
- faktore turističke ponude.

Svi navedeni faktori zajednički su kako za turizam tako i za sport u turizmu. Kroz sljedeći tablični prikaz vidljiv je pregled faktora razvoja turizma i faktora razvoja sporta u turizmu.

Tablica 1. 1 Faktori razvoja turizma i sporta

FAKTORI RAZVOJA TURIZMA	FAKTORI RAZVOJA SPORTA U TURIZMU
<p>FAKTORI TURISTIČKE POTRAŽNJE</p> <p>Objektivni:</p> <ul style="list-style-type: none"> -stanovništvo -urbanizacija -dohodak stanovništva -slobodno vrijeme <p>Subjektivni:</p>	<p>FAKTORI POTRAŽNJE SPORTSKO-REKREACIJSKIH USLUGA</p> <ul style="list-style-type: none"> -urbanizacija i industrijalizacija -dohodak stanovništva -slobodno vrijeme -subjektivni faktori (moda, oponašanje, prestiž, navike)

-moda -oponašanje -navike -vjera -prestíž -ljubav	
POSREDNIČKI FAKTOR -turističke agencije -turistička društva i biro	POSREDNIČKI FAKTORI -turističko-sportske agencije -sportske organizacije

Izvor: Bartoluci, M., Čavlek, N. (1998): Turizam i sport, Zagreb

Faktori potražnje turističkih i sportsko-rekreacijskih usluga imaju sličnosti. Prema Bartoluciju i Čavlekovoj (1998.) među tim faktorima najznačajniji su urbanizacija i industrijalizacija koji su utjecali na način i na stil života modernog čovjeka, te pojava slobodnog vremena i povećanje prihoda stanovništva i općeg blagostanja. Zbog suvremenog načina života i rada koje utječe na slabo kretanje ljudi, razvile su se sportsko-rekreacijske potrebe, te je u skladu s time značajno porasla potražnja za sportsko-rekreacijskim uslugama u turizmu. Ulogu posrednika između ponude i potražnje u turizmu i u sportskoj rekreaciji imaju turističke i turističko-sportske agencije, turistička društva i sportske organizacije. Osnovni faktori sportsko-rekreacijske ponude kao što su prirodni resursi i sportsko-rekreacijski objekti postaju dio osnovne turističke ponude destinacije. Kroz prikazanu usporedbu faktora razvoja vidljiva je povezanost između sporta i turizma te između njihovog razvoja.

3. GLAVNA OBILJEŽJA SPORTSKOG TURIZMA

Različita shvaćanja i različite pretpostavke proizašle od brojnih autora dovele su do ne postojanja jedinstvene definicije u određivanju pojma sportskog turizma. Bez obzira na to, značenje i motiv sporta nikad nije izgubio svoju važnost.

Sportski turizam svrstavamo u specifične oblike turizma koji se zasnivaju na motivaciji za putovanjem, odnosno ono što je važno za razlikovanje ovog oblika turizma od ostalih oblika je "motivacija za putovanjem i sadržaj boravka u određenoj turističkoj destinaciji." (Bartoluci, 1985). Prema preporukama UNWTO-a, sportski turizam se može definirati kao aktivnost sportaša, osoba koje se sportom bave iz rekreativnih razloga, gledatelja i putnika, koje poduzimaju u mjestima izvan njihovog uobičajenog mjesta boravka u razdoblju ne duljem od godine dana, radi sudjelovanja u sportu, praćenju sporta i ostalog odmora motiviranog sportskim razlozima (Bartoluci, Škorić i Šindilj, 2003). U Hrvatskoj se pod pojmom sportski turizam podrazumijeva poseban oblik turizma u kojem prevladavaju sportski motivi za putovanje i boravak u određenim turističkim mjestima i centrima (Vukonić i Čavlek 2001).

Uočava se da različiti autori različito definiraju sportski turizam. Stoga, sportski turizam s jedne strane možemo shvatiti kao oblik turizma u kojem su sportski motivi glavni čimbenici za putovanje u određenu destinaciju (sportski događaji i sportska natjecanja), a s druge strane riječ je o obliku turizma u kojem glavnu ulogu za privlačenjem turista u određenu destinaciju imaju sportsko-rekreacijski sadržaji s ciljem aktivnog provođenja odmora. Sve veći značaj sportskog turizma, njegovo definiranje i poznavanje karakteristika tržišta sportskih turista postaje primarni cilj ne samo za menadžment u sportskom turizmu već i izazov na razini destinacije, posebice ako je destinacija odredila sportski turizam kao svoju razvojnu strategiju (Bartoluci i Škorić, 2009).

3.1. OBLICI SPORTSKOG TURIZMA

Sportski turizam sve je popularniji oblik turizma. Postoje brojne podjele i oblici ove specifične vrste turizma.

Razlikujemo nekoliko oblika sportskog turizma prema Bartoluciju (2003):

- natjecateljski sportski turizam,
- zimski sportsko-rekreacijski turizam i
- ljetni sportsko rekreacijski turizam.

Natjecateljski sportski turizam definira se kao putovanja radi sudjelovanja u različitim sportskim natjecanjima, bilo da se radi o domaćim ili međunarodnim. Osnovni motiv putovanja je određeni sportski događaj, bez obzira je li sudionici aktivno sudjeluju u njemu ili je riječ o pasivnim sudionicima, odnosno gledateljima. S druge strane, sportsko-rekreacijski turizam podrazumijeva "oblik turizma koji je usmjeren na zadovoljavanje čovjekovih potreba za kretanjem, igrom, aktivnim odmorom i zabavom, čime se utječe, putem stvaranja navike aktivnog i svrsishodnog provođenja slobodnog vremena, na očuvanje zdravlja ljudi" (Relac i Bartoluci, 1987:30). Iz navedenih definicija vidljiva je isprepletenost sporta, turizma i rekreacije.

Prema vrsti sportske atrakcije razlikuje se:

- manifestacijski sportski turizam,
- aktivni sportski turizam i
- povijesni sportski turizam.

Manifestacijski sportski turizam povezan je s velikim sportskim događanjima zbog kojih se turisti odlučuju za specifičnu destinaciju.

Aktivni sportski turizam odnosi se na aktivni boravak turista uključenih u razne sportske aktivnosti. Ovakvi turisti odlučuju se za određenu destinaciju upravo zbog ponude sportskih aktivnosti u kojima mogu sudjelovati.

Povijesni sportski turizam predstavlja oblik sportskog turizma u kojemu turisti imaju mogućnost posjetiti neke od poznatiji povijesnih ustanova, kuće sportaša i sl. (Bartoluci i Škorić, 2010).

3.2. VAŽNOST I UČINCI SPORTSKOG TURIZMA

Sportski turizam predstavlja najbrže rastući sektor turizma, s uzlaznim trendom koji traje više od 20 godina. Prema najnovijim procjenama Europskog odbora regija za razdoblje nakon 2020., udio sporta u nacionalnim gospodarstvima je usporediv s udjelom poljoprivrede, šumarstva i ribarstva zajedno. Sportska industrija predstavlja 2 % ukupnog bruto domaćeg proizvoda EU i osigurava 7,3 milijuna radnih mjesta u Europi, odnosno 3,5 % ukupne zaposlenosti u EU (svaki 37. zaposleni radi u sportskom sektoru). Kad je riječ o sektoru turizma, godišnje se ostvari između 12 i 15 milijuna međunarodnih putovanja u cilju sudjelovanja u sportskim događanjima ili aktivnostima. U Republici Hrvatskoj udio

sporta u BDP-u je 676 milijuna eura (1,54%), s tim da je 27.908 ljudi je zaposleno u sportskom sektoru (1,83%).

Razvoj turizma, pa tako i sportskog, generira brojne ekonomske i društvene učinke u destinacijama. Ekonomski učinci odnose se na visoki stupanj posjećenosti određenog događaja, što istodobno povlači i kupnju velikog broja ulaznica. Nadalje, na takav način dolazi do porasta zaposlenika tijekom odvijanja manifestacija u određenoj destinaciji. Društveni učinci odnose se na povećanje svijesti o očuvanju zdravlja obavljanjem različitih sportskih aktivnosti (Hegeduš i Gregorić, 2016). Sport utječe na povećanje privremenih boravaka turista koji u određenu destinaciju dolaze kako bi popratili određeni događaj ili podržali svoj klub. Osim što utječe na produljenje turističke sezone, sportski turizam povećava motiviranost za odabirom turističke destinacije i izvanpansionske potrošnje, te unaprjeđuje i povećava raznolikost i kvalitetu turističke ponude. Smatra se da je motiv sporta i rekreacije zastupljeniji za vrijeme predsezone i posezone, što utiče na produženje turističke sezone i pomaže ublažavanju sezonskog karaktera turizma. (Bartoluci i sur., 2013).

Uz brojne pozitivne učinke, sportski turizam donosi i negativne učinke, a neki od njih su: neplanirani visoki troškovi održavanja objekata kada nisu u funkciji, problem popunjavanja kapaciteta istih do razine isplativosti, negativan utjecaj na prirodu i okoliš te razvoj vandalizma, mita i korupcije.

4. TEORIJSKA ODREĐENJA INFRASTRUKTURE

Općenito, pod infrastrukturom se podrazumijevaju elementi koji dopuštaju proizvodnju usluga i dobara, a koji sami nisu dio proizvodnog procesa (npr. ceste), ali i tehničke strukture i sustavi koji podržavaju društvo i institucije društva (npr. vodovod, elektroopskrba). Ne postoji konkretna definicija koja bi obuhvatila sve podjele, kategorije i značaj infrastrukture, ali pokazatelj razvoja svake zemlje je upravo infrastruktura i njezino stanje.

4.1. DEFINIRANJE POJMA INFRASTRUKTURE

Pojam infrastrukture potječe iz romanskih jezika u kojima je prvenstveno služio za označavanje nepokretnih dijelova prometnog sustava, odnosno predstavljao je samo građevinsku osnovu. Pod građevinskom osnovom podrazumijevao se donji stroj željezničkog i cestovnog prometa kao što su tuneli, mostovi i sl. Ostali nadzemni objekti kao što su pruge, stanice i sl. označavali su suprastrukturu. S razvojem prometnih grana, proširilo se značenje pojma infrastrukture i na pojam suprastrukture. Danas, infrastruktura obuhvaća ne samo materijalne, već i personalne i institucionalne čimbenike, odnosno kompleksne sustave za obavljanje različitih ljudskih aktivnosti.

4.2. PODJELA INFRASTRUKTURE

Infrastruktura se dijeli na infrastrukturu u užem i u širem smislu. Pod pojmom infrastrukture u užem smislu Frey (1972.) podrazumijeva materijalni oblik infrastrukture odnosno materijalni kapital u djelatnostima prometa, energije, vodoprivrede, obrazovanja, sporta i rekreacije, kulture, odmora i održavanja javnog reda i poretka. S druge strane, pod pojmom infrastrukture u širem smislu podrazumijeva infrastrukturna područja koja pružaju infrastrukturne usluge, za koje su osim materijalnih inputa potrebni i ostali proizvodni inputi kako bi se osigurala proizvodnja svih potrebnih infrastrukturnih učinaka. Nadalje, današnje poimanje infrastrukture u užem smislu dijeli je na materijalnu gospodarstvenu (privrednu) i materijalnu izvangospodarstvenu (izvanprivrednu). Pod materijalno gospodarstvenom infrastrukturom podrazumijevaju se sustavno povezani objekti, instalacije, uređaji i oprema u djelatnostima prometa i veza tj. telekomunikacija,

energetike i vodoprivrede. Materijalno izvangospodarstvena infrastruktura obuhvaća sustavno povezane objekte, instalacije, uređaje i opremu u djelatnostima odgoja i obrazovanja, zdravstva, istraživanja, informacija, kulture, sporta, rekreacije, socijalne skrbi, javne uprave i narodne obrane. S druge strane, infrastruktura u širem smislu također se dijeli na gospodarstvenu (privrednu) i izvangospodarstvenu (izvanprivrednu). Gospodarstvenu čine infrastrukturne djelatnosti prometa i veza odnosno telekomunikacije, energetike i vodoprivrede, a izvangospodarstvenu djelatnosti odgoja i obrazovanja, zdravstva, istraživanja i sve ostalo što je već prethodno navedeno. (Pašalić, 1999.)

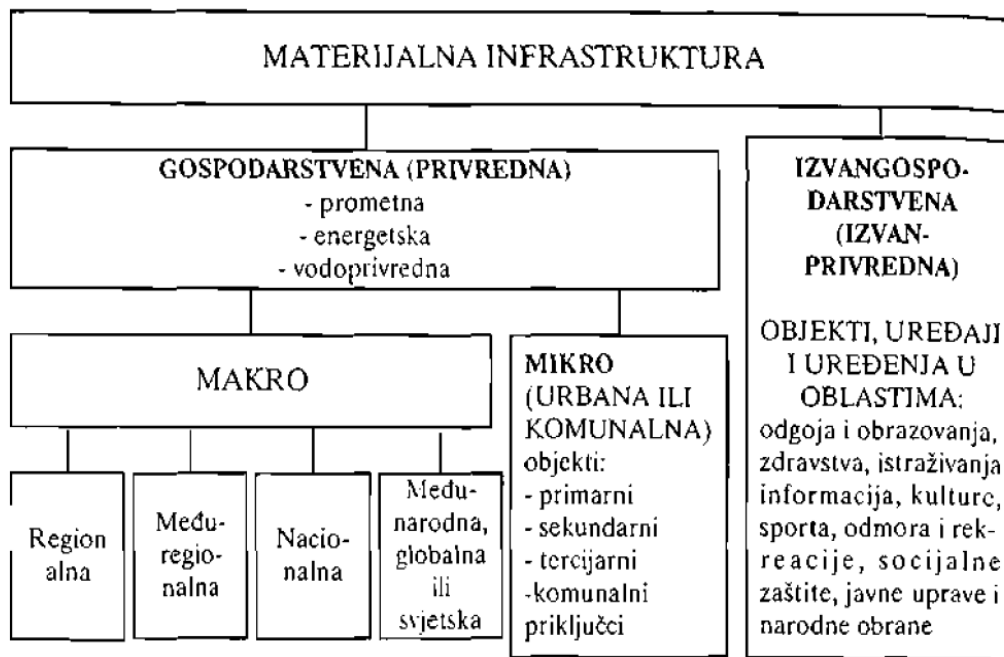
4.3. MATERIJALNA (PRIVREDNA) INFRASTRUKTURA

Materijalna infrastruktura ima poseban značaj jer se upravo ona uzima kao opći predučinak za proizvodnu potrošnju i opću sposobnost prihoda od investicija. Njezina glavna uloga ističe se u pogledu predučinka u proizvodnji usluga i dobara namijenjenih finalnoj potrošnji. Rezultat njezine važnosti leži u činjenici da je sredstvo ekonomske politike upravo javno investiranje u materijalnu infrastrukturu.

Vrlo je važno razlikovati opće i specifične inpute odnosno čimbenike proizvodnje. Opće inpute, proizvodne jedinice koriste izvan procesa proizvodnje (u konačnom proizvodu nisu u materijalnom obliku), a specifični inputi točnije sirovine i pomoćni materijali predstavljaju posebnu vrstu proizvodnih dobara koji izmijenjeni i prerađeni ulaze u konačni proizvod izravno u materijalnom obliku. Ovakvo shvaćanje materijalne infrastrukture Pašalić (1999.) opisuje kao funkciju veličine gospodarstvenog prostora, razine podjele rada i dostignute razine tehničkog i tehnološkog znanja. Postojanje više ili manje skladnog ili neskladnog odnosa između količine općih i specifičnih inputa kroz učinke materijalne infrastrukture utječe na ekonomski razvoj.

Nadalje, s prostornog stajališta materijalna infrastruktura se dijeli na makroinfrastrukturu i mikroinfrastrukturu. Makro se odnosi na veće prostorne cjeline, pa je temelj prilagodbe raznovrsnih ljudskih aktivnosti na širem području. Ona se dalje dijeli na regionalnu, međuregionalnu, nacionalnu i međunarodnu, ovisno o tome na kolikom području se prostire, odnosno na kolikom području ima značenje. Mikro koja se također naziva i urbana ili komunalna obuhvaća objekte, uređaje i instalacije koje se prostiru na području grada, naselja ili dijela naselja, te povezuje ljudske aktivnosti u urbanu ili komunalnu cjelinu. Kao i makroinfrastruktura, i mikroinfrastruktura se također dalje dijeli na

primarne, sekundarne i tercijarne objekte te komunalne priključke. (Pašalić, 1999.)

Slika 2: Shema podjele materijalne infrastrukture

Izvor: Pašalić, Ž. (1999): Tržišna valorizacija gospodarske infrastrukture, Zagreb

4.4. OBILJEŽJA INFRASTRUKTURE

Infrastruktura predstavlja kompleksan pojam te u skladu s time posjeduje brojna obilježja. Prema tradicionalnom pristupu infrastruktura posjeduje sljedeća obilježja i načela djelovanja:

1. ekonomska (investicijsko) obilježja - visoka ulaganja, visok rizik ulaganja, eksterni učinci, visoki fiksni i opći troškovi koji skokovito rastu, ograničenost primjene načela suvereniteta i isključenja korisnika te ekonomija razmjera
2. tehnička obilježja opće primjenjiv input infrastrukturnih usluga, dug vijek korištenja, lokacijska vezanost kapaciteta za određeno područje i nemogućnost uvoza njihovih usluga, međuovisnost podsustava i sustava infrastrukture i tehnička nedjeljivost kapaciteta
3. institucionalna obilježja zakazivanje tržišnih funkcija, posebno u području cijena i obilježje javne djelatnosti .

Važna i posebna uloga države u regulaciji, upravljanju, financiranju i organizaciji djelovanja infrastrukturnih djelatnosti u korist uravnoteženosti osobnih, javnih,

ekonomskih, političkih i ekoloških interesa istaknuta je kroz navedena obilježja i načela. (Frey,1972.; Hirschman, 1973.; Jochimsen, 1966. i sur.)

Upravo zbog navedenih činjenica infrastrukturna izgradnja nema konkurencije ili je konkurencija vrlo ograničena. Za financiranje, izgradnju i upravljanje infrastrukturom najčešće je odgovorna država, ali i privatni sektor također može imati važnu ulogu. Tijekom razdoblja industrijalizacije (19 st.), privatni poduzetnici su najviše ulagali u izgradnju infrastrukture kako bi osigurali pristup tržištu i omogućili prodaju svojih proizvoda i usluga. Faza nacionalizacije i državnog intervenizma karakterizira početak i sredinu 20.st., da bi se ponovno, krajem 20. st. privatni sektor istaknuo u pogledu upravljanja i financiranja infrastrukture. (Šimović i Deskar-Škrbić, 2019).

4.5. UČINCI INFRASTRUKTURE

Razvoj infrastrukture rezultira pojavom sljedećih učinaka: učinci kapaciteta, učinci racionalizacije, neizravni proizvodni učinci i izravni učinci životnog nivoa (blagostanja).

- Optimalni učinci kapaciteta pojavljuju se kod investicija u infrastrukturu, a u ovom području su posebno istaknuta načela ekonomije obujma koja zahtijevaju potrebne veličine kapaciteta u interesu ekonomičnijeg korištenja infrastrukture. Dovoljno veliki pozitivni učinci proizlaze iz optimalnih kapaciteta, ali njihova veličina mora proizlaziti iz konkretnih uvjeta izgradnje infrastrukture. Optimalni učinci prvenstveno su važni za područje prometa, komunikacije, proizvodnje i opskrbe energijom, plinom i vodom ali i kod javnih investicija u obrazovanje, istraživanje i zdravstvo.
- Učinci racionalizacije pojavljuju se kao mogućnost proizvodnje iste količine usluga i dobara uz smanjenu količinu proizvodnih snaga, odnosno uz korištenje iste količine proizvodnih snaga mogućnost veće proizvodnje usluga i dobara.
- Izravni učinci životnog nivoa temelje se na činjenici da sve infrastrukturne investicije ne povećavaju proizvodne snage narodne privrede i ne javljaju se kao opći inputi u procesu proizvodnje. Razina zadovoljenja čovjekovih potreba odnosno blagostanje ljudi ovisi o jednom dijelu tih investicija, stoga one i utječu na životni nivo.
- Neizravni učinci su najizraženiji te se pojavljuju u gotovo svim infrastrukturnim područjima, a odnose se na povećanje proizvodnih kapaciteta u područjima u kojima se ne investira. Pašalić (1984.) ovakve učinke opisuje kao eksterne učinke

koji proizlaze iz investicija u jedno područje djelatnosti, u korist drugih, a da drugi investitoru za neizravne učinke ne daju odgovarajuću naknadu.

4.6. VAŽNOST INFRASTRUKTURE

Stupanj razvijenosti i kvalitete infrastrukture, pokazatelj je gospodarske razvijenosti određene zemlje. Važnost ulaganja u infrastrukturu preduvjet je za budući gospodarski rast i razvoj jer bez ulaganja u infrastrukturu dolazi do manjka ulaganja u proizvodne kapacitete što utječe na smanjenje dotoka stranih ulaganja.

Nadalje, ulaganje u infrastrukturu izravno i neizravno utječe na ekonomski rast i razvoj. Utjecaj javnih investicija na BDP predstavlja izravan utjecaj, posebice u pogledu doprinosa građevinskog sektora. S druge strane, neizravan učinak može se prikazati na primjeru korištenja prometne infrastrukture koja je novija, pa samim time utječe na bržu i sigurniju povezanost što pridonosi i nizu drugih gospodarskih aktivnosti.

Planiranje javnih investicija od strane nositelja ekonomske politike najčešće kao posljedicu ima izgradnju infrastrukture. Tijekom izgradnje i planiranja infrastrukture važno je paziti na obujam, vrstu i vrijeme izgradnje pojedinačnog infrastrukturnog objekta. Neovisno o odabiru strategije za izgradnju infrastrukture, razvoj infrastrukture nije konstantan i najčešće se odvija ciklički. (Šimović i Deskar-Škrbić, 2019).

4.7. FINANCIRANJE INFRASTRUKTURE

Kroz proračun ili pomoću izvanproračunskih modela osigurava se financiranje infrastrukture. Kao što smo ranije naveli, početkom 20.st dominantnu ulogu u održavanju i razvoju infrastrukture posjeduje država kroz državni intervencionizam i nacionalizaciju. 60-ih godina započinje proces liberalizacije i deregulacije, ali do većih promjena dolazi tek početkom 80-ih godina s pojavom novog javnog menadžmenta. New public management, odnosno novi javni menadžment kojim se upravljačke vrijednosti i pozitivni elementi iz privatnog sektora nastoje primjenjivati i u novom kako bi on bio što učinkovitiji. Također, smanjenje proračunskog financiranja i javnog duga, uz poticanje gospodarskog razvoja bio je cilj ovog pristupa. Bez obzira na navedeno, proračun ima vrlo važnu ulogu u financiranju infrastrukture. Financiranje infrastrukture putem izvanproračunskih fondova i ostalih vanjskih izvora financiranja predstavlja izvanproračunsko financiranje. Uz ovaj instrument financiranja vežemo i čitavi niz javnih poduzeća koja su odgovorna za održavanje, upravljanje i izgradnju infrastrukture (Šimović i Deskar-Škrbić, 2019).

Sportska infrastruktura se u prvom redu odnosi na sportske objekte u kojima se održavaju različiti sportski događaji. Kako bi se omogućilo financiranje takvih velikih sportskih događaja razlikujemo tri modela financiranja, a to su :

- Model državnog financiranja (etatistički model) koji je bio svojstven socijalističkim zemljama. Sva sredstva za financiranje sportske priredbe u pravilu osigurava država, čiji je temeljni interes prezentacija države u svijetu. Takav model financiranja danas gotovo nestaje, barem kod velikih sportskih priredbi;
- Model financiranja sporta u sprezi s velikim privrednim korporacijama svojstven je razvijenim kapitalističkim zemljama poput SAD-a. U ovom je modelu marketing osnovni instrument povezivanja interesa organizatora sportskih priredaba i sportskih organizacija, s jedne, i gospodarskih organizacija, s druge strane. Dobra strana ovog modela je u tome što uložena sredstva moraju obaviti dvostruku zadaću: omogućiti ostvarenje određenog sportskog programa, ali istovremeno i poslovnih ciljeva korporacije. (Džeba i Serdarušić, 1995.);
- Mješoviti model financiranja sporta najčešći je u praksi. Riječ je o kombinaciji prvih dvaju modela, tj. o djelomičnom državnom financiranju uz angažiranje sredstava iz gospodarstva. Takav je model uspješno korišten pri financiranju olimpijskih igara, mediteranskih igara, ali i drugih sportskih priredaba. (Bartoluci i Škorić, 2009.) U današnje vrijeme financiranje najčešće uključuje i javni i privatni sektor, pri čemu dominira privatni sektor.

5. ULOGA INFRASTRUKTURE U RAZVOJU SPORTSKOG TURIZMA U RH

Važnost i značaj sporta za Hrvatsku i hrvatski narod seže daleko u prošlost. Postignuća i uspjesi naših sportaša poznata su gotovo u cijelom svijetu, a upravo uspjesi privlače pažnju svjetskih medija što predstavlja jedno od najboljih načina promocije za zemlju. Iako Hrvatska ima velike prednosti i potencijal da postane, uz sve ostale atrakcije i prirodne ljepote, i sportska destinacija, stanje sportske infrastrukture RH ipak nije toliko uspješno već predstavlja glavnu zapreku za razvoj sportskog turizma.

5.1. POVIJESNI RAZVOJ I ZNAČAJ SPORTA U RH

Početak 20. stoljeća kako u svijetu tako i u Hrvatskoj, sport se počeo intenzivno razvijati i poprimati sve veći društveni i ekonomski značaj. Uz brojna sokolska društva udružena 1907.godine u Sokolski savez, osnovane su i druge sportske organizacije, osobito nogometne, da bi se 1909.godine osnovao i Hrvatski sportski savez, kao vodeća institucija svih sportskih organizacija. Jednu od najvažnijih uloga u razvoju hrvatskog sporta odigrao je Zagrepčanin Franjo Bučar, hrvatski sportski djelatnik, književni povjesničar i publicist. Već 1986.godine započeo je olimpijski pokret namijenjen borbi za hrvatsku sportsku neovisnost, stoga je u potpunosti razumno da je upravo on začetnik popularizacije sporta u Hrvatskoj. Zahvaljujući njemu, hrvatski olimpijci tako su prvi puta nastupili pod hrvatskom zastavom 1992. na Zimskim olimpijskim igrama u Albertvilleu i Ljetnim u Barceloni. Neki od njegovih daljnjih doprinosa hrvatskom sportu su modernizacija školske nastave tjelesnog odgoja, organiziranje prvog tečaja za učitelje tjelovježbe, pokretanje mnogobrojnih sportskih grana, te se istaknuo bogatim publicističkim radom. U znak zahvalnosti za sve što je učinio za hrvatski sport i u znak sjećanja na njega, od 1991. g. za iznimne sportske uspjehe i doprinos razvoju sporta u Hrvatskoj dodjeljuje se državna nagrada za sport 'Franjo Bučar'.

Za razvoj sporta u Hrvatskoj, zaslužan je i Vladimir Janković, hrvatski pedagog koji je zaslužan za uvođenje rukometa u Hrvatsku. Znanstveno se bavio tjelesnim odgojem i pedagogijom slobodnoga vremena, te je dobitnik nagrade 'Ivan Filipović' za životno djelo (1971).

Hrvatski sportaši poput mačevalca Milana Neralića (prvi Hrvat koji je nastupio na Olimpijskim igrama i prvi koji je osvojio medalju 1900.), plivačice Đurđe Bjedov (na

Olimpijskim igrama 1968. osvojila zlatnu i srebrnu medalju), boksača Mate Parlova (osvojio zlatnu medalju na Olimpijskim igrama 1972. te kao profesionalni boksač postao 1978. svjetski prvak u poluteškoj kategoriji) te kanuista Matije Ljubek (osvojio 4 medalje na Olimpijskim igrama zlatnu i brončanu 1976. te srebrnu i zlatnu 1984., te 10 medalja na svjetskim prvenstvima) koji su svojim iznimnim i hvalevrijednim uspjesima učinili Hrvatsku velikom sportskom zemljom i koji su samo započeli s rezultatima i uspjesima koji su vrlo dobro poznati u cijelom svijetu. (Hrvatska.eu)

U današnje vrijeme hrvatski narod je poznat kao sportska nacija i ljubav prema sportu ima posebno mjesto. Također, sport je u Hrvatskoj obvezni dio nastavnih programa na svim stupnjevima obrazovanja, a mnogobrojna se mladež sportom bavi i u izvanškolskim aktivnostima. Uz profesionalno bavljenje sportom, velik broj ljudi se rekreativno bavi sportom, pa se može reći da je upravo sport postao sastavni dio života.

U Hrvatskoj je sport proglašen javnim dobrom, a Šugman, Bednarik i Kolarič (2002.) smatraju ga multiplikatorom i generatorom brojnih oblika vrhunskog sportskog stvaralaštva, promocijskih aktivnosti sporta odnosno države, sredstava poticanja razvoja sportske industrije, sredstava dokazivanja i afirmacije sportskih i drugih djelatnika u sportu i sl., te se upravo zbog toga sport financira iz državnog proračuna i iz jedinica lokalne i regionalne samouprave.

Kao sportska nacija, Hrvatska je domaćin i velikih međunarodnih natjecanja u raznim sportovima (Svjetsko prvenstvo u rukometu 2009.; Europskog prvenstva u košarci 2015.; kvalifikacijskih turnira skupine Elitnog kola za uzrast do 19 godina za odlazak na Europsko prvenstvo nogometaša 2016.; veslačke i jedriličarske regate itd). Sve navedeno uključuje velike infrastrukturne pothvate i projekte te privlačenje velikog broja ljudi koje za posljedicu ima različite direktne i indirektno ekonomske učinke.

5.2. SPORTSKA INFRASTRUKTURA U HRVATSKOJ

Kada govorimo o sportskoj infrastrukturi, prvenstveno je riječ o sportskim objektima i prostorima u kojima se odvijaju različiti sportski događaji. Oni mogu biti javni odnosno u vlasništvu države ili jedinica lokalne i regionalne samouprave i na taj način služe za izvođenje programa javnih potreba u sportu ili mogu biti privatni odnosno u privatnom vlasništvu (primjerice teretane i fitness centri) što znači da su prvenstveno usmjereni na ostvarivanje profita.

Izgradnja sportskih građevina, za koju je Zakon o sportu propisao da se utvrđuje Nacionalnim programom sporta, potiče se financiranjem iz državnog proračuna, iz proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, iz dijela prihoda od igara na sreću i ulaganjem privatnih osoba te poticanjem partnerstva vladinih i nevladinih organizacija u sportu i privatnog poduzetništva (Zakon o sportu, 2006.). Sportski objekti se najvećim dijelom izgrađuju prilikom velikih sportskih događaja, kada dolazi do izgradnje, adaptiranja i proširivanja objekata od strane zemalja koje su domaćini određenih sportskih događaja.

Prilikom izgradnje tako velikih objekata u obzir se moraju uzeti i ekonomski aspekti, odnosno troškovi izgradnje, održavanja i korištenja koji ovise o nekoliko čimbenika :

- o polivalentnosti i višenamjenskoj funkciji sportskih objekata,
- o lokaciji,
- o uvjetima i načinu izgradnje i opremanja sportskih objekata,
- o uvjetima i načinu korištenja sportskih objekata i sl. (Bartoluci, 2009.).

Pod polivalentnošću sportskih objekata i višenamjeni podrazumijeva se da izgrađeni objekt ne bude namijenjen isključivo u svrhe sporta i sportskih događaja, već da služi i za neka druga događanja. Na taj način objekt postaje ekonomski isplativiji i korisniji. Također, za ovakav tip objekata vrlo je važna i pristupačnost, odnosno prilazne ceste i dovoljno velika parkirališta. Najidealnija bi bila lokacija koja nije jako skupa, a koja zadovoljava sve potrebne uvjete i ostale infrastrukturne standarde. Nadalje, sportska infrastruktura osim objekata u kojima se odvijaju različiti sportski događaji obuhvaća i različite sportsko-rekreacijske sadržaje. Rekreacijski sadržaji sastavni su dio fizičke infrastrukture koja je nezamjenjiv stup ukupnog gospodarskog i turističkog razvoja (Khadaroo i Seetanah u: Jafari i Xiao, 2016). Sve veći interes ljudi za rekreacijom rezultat je povećanja slobodnog vremena, ali i svijesti ljudi o važnosti same rekreacije. Potrebe za rekreacijom mogu se zadovoljiti putem različitih aktivnosti, ali najčešće su to sportske aktivnosti poput trčanja, plivanja, sportova na vodi, tenisa, golfa, jahanja, sportskih igara, skijanja i dr. Svim ovim aktivnostima zajedničko je obilježje sport, samo su različiti načini i sredstva putem kojih se aktivnosti provode (Bartoluci, 2003). Sportska rekreacija je posljednjih godina postala značajan motiv odabira turističke destinacije te važan sadržaj turističkog boravka. Sadržaje sportske rekreacije Bartoluci i Čavlek (2007.) smatraju okosnicom moderne turističke ponude djelujući na potrebe i zadovoljstvo turista. Ponuda sportsko-rekreacijskog sadržaja u turizmu provodi se na 3 načina, a to je slobodnim korištenjem prirodnih resursa

(atrakcija) i sportskih objekata, organizacijskim oblicima sportsko-rekreacijskih aktivnosti te programiranim oblicima sportsko- rekreacijskih aktivnosti.

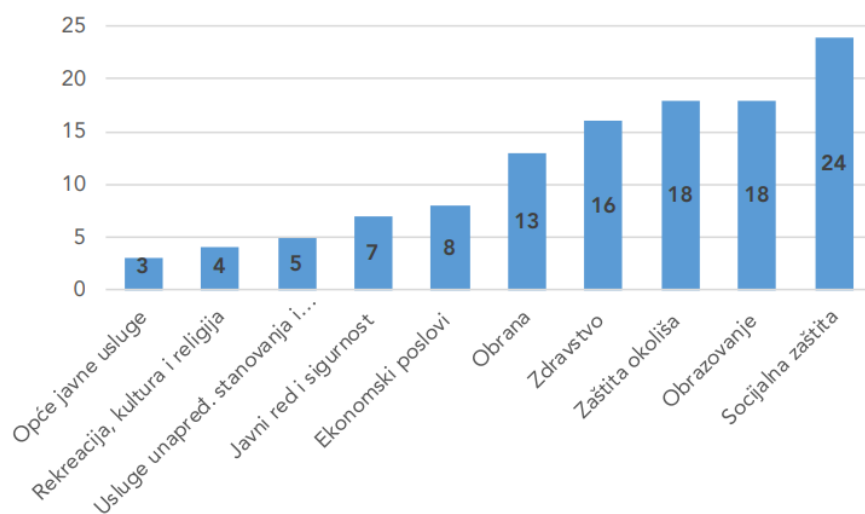
5.3. STANJE SPORTSKE INFRASTRUKTURE U HRVATSKOJ

Iako predstavlja ključ za uspjeh i postizanje vrhunskih rezultata, sportska infrastruktura u Hrvatskoj najveća je kočnica za razvoj sportskog turizma diljem Hrvatske. Upravo sportski turizam može pridonijeti povećanju prihoda i produljenju sezone, ali s druge strane potrebna su puno veća ulaganja u izgradnju sportske infrastrukture. (Turizmoteka, turistički informativni servis). Sportski turizam ima veliki potencijal, ali kako bi se ostvario napredak i iskoristili svi potencijali koje pruža hrvatski sport, kako za cjelokupno gospodarstvo i ekonomiju, tako i za promidžbu Hrvatske kao uspješne sportske zemlje, nužno je povećati investicije u ponudu i kvalitetu sportske infrastrukture. Nedostatak financijskih sredstava čitavi niz godina i utjecaj svjetske krize, doveli su do prezaduženosti svih subjekata, od državnih do jedinica lokalne i regionalne samouprave, iz kojih se kako smo već i spomenuli, financira sportska infrastruktura. Također, objekti koji su namijenjeni za rekreaciju turista su nedovoljni, a postoje i objekti koji nisu pravilno održavani, pa dolazi do njihovog propadanja i zastarijevanja, što rezultira njihovom neupotrebljivošću. Do sada, Hrvatski turizam bio je uglavnom usredotočen na jadransko priobalje i usmjeren na ljetnu turističku sezonu. Nadalje, elementi koji također ograničavaju i negativno utječu na mogućnosti razvoja sporta i izgradnje sportskih objekata su nedostatak javnog interesa za ulaganje u sportsko-rekreacijske sadržaje, nedostatak zajedničkog interesa privatnih i javnih partnera o ulaganjima u projekte vezane uz sportsko-rekreacijske sadržaje, nedostatak kriterija raspodjele financijskih (ionako malih) sredstava namijenjenih sportu prema njegovom značaju kako za državu, tako i za pojedine jedinice lokalnih samouprave te nedostatak koncepcije razvoja sportsko-rekreacijske ponude u hrvatskom turizmu kao i pravaca razvoja sportskog turizma vezanih uz određene turističke destinacije. (Tkalčec, 2010.)

Prilikom donošenja odluke o ulaganju u sportsku infrastrukturu, također treba uzeti u obzir i rizičnost ulaganja jer bez obzira koliko se ulaganje činilo isplativo, rezultati mogu biti u potpunosti poražavajući. Ovakav slučaj posebno možemo prikazati na primjeru Spaladium Arene u Splitu. Ova dvorana izgrađena je za potrebe SP u rukometu 2009.godine i trebala je biti dio sportsko-poslovnog centra koji bi činili: poslovni toranj s trgovačkim i ugostiteljskim prostorima, arena, mala dvorana i etažne garaže. Ali, zbog problema

financiranja od strane privatnih partnera izgrađena je samo arena. Projekt Spaladium Arene osnovan je kao javno privatno partnerstvo između tvrtke Sportski Grad TPN d.o.o. i grada Splita. Privatni partner je prije samog početka izgradnje izradio studiju isplativosti prema kojoj su zaključili da će prihodi dolaziti od zakupljanja dvorane, zakupa poslovnih i komercijalnih prostora, garaže i komercijalne eksploatacije dvorane, ali kao što je prethodno navedeno, ovaj projekt nikada nije upotpunosti realiziran. Zbog kršenja ugovora, Vlada Republike Hrvatske i Grad Split, prestali su plaćati zakupninu 2012. godine, a od 2008. do 2014. godine objekt je poslovao s gubitkom od 302,4 milijuna kuna. Uz ogromne gubitke, nepromišljena odluka tadašnje vlade samo je dodatno istaknuta činjenicom da u razdoblju između 2012. i 2013. godine nije održan niti jedan događaj, a budućnost Spaladium Arene neizvjesna je i može se očekivati totalna propast ukoliko ne dođe do nekih promjena.

Funkcijska struktura rashoda proračuna opće države u okviru statističkog praćenja u Europskoj uniji dijeli se na deset glavnih funkcija, a to su: zaštita okoliša, usluge unapređenja stanovanja i zajednice, obrana, rekreacija, kultura i religija, javni red i sigurnost, obrazovanje, ekonomski poslovi, zdravstvo, opće javne usluge i socijalna zaštita. Hrvatska je među europskim rekorderima 4. zemlja, po potrošnji opće države (svih razina vlasti) na rekreaciju, kulturu i religiju. Navedene kategorije uključuju izdatke države za sport i rekreaciju, knjižnice, muzeje, kazališta, usluge javnog emitiranja, religijske organizacije i rad za opće dobro. (HGK, 2019.)

Slika 3. Rang Hrvatske unutar zemalja EU 28.

Izvor: HGK (2019), <https://www.hgk.hr/documents/analiza-funkcijske-strukture-proracunskih-rashodaweb5d79eeb17d9e0.pdf>

Međutim, navedena statistika ne prikazuje točnu strukturu izdatka za sport i rekreaciju. Udio izdvajanja za sport i rekreaciju iz proračunskih sredstava u Hrvatskoj iznosi samo 0,3 %, po čemu se nalazimo na posljednjem mjestu u Europskoj uniji.

Slika 4. Struktura izdatka za sport i rekreaciju per capita

Izvor: Eurostat, 2019.

Kao što je vidljivo, ulaganje u rekreaciju i sport u RH nalazi se na posljednjem mjestu, što

samo potvrđuje činjenicu o nedostatnom ulaganju u sportsku infrastrukturu koje u prvom redu spriječava razvoj sportskog turizma.

5.4. SPORTSKI DOGAĐAJI I NJIHOV IZRAVAN UTJECAJ NA TURIZAM

Nasuprot prikazivanja negativnog stanja sportske infrastrukture Hrvatske, velika sportska natjecanja zbog kojih se prvenstveno i grade sportski objekti, konkretnije Svjetsko prvenstvo u rukometu 2009. i Svjetsko prvenstvo u nogometu 2018., primjer su brojnih pozitivnih rezultata postignutih održavanjem takvih sportskih događaja.

Prvo ćemo se osvrnuti na Svjetsko rukometno prvenstvo. Ovakav tip događaja donosi prestiž, ekonomsku korist, zaokuplja medijsku pažnju te ima socijalni i politički utjecaj. Kandidati za domaćinstvo bili su Hrvatska, Češka, Grčka i Rumunjska, a tendencija u kojoj zemlji će se prvenstvo održati bila je usmjerena prema reprezentaciji koja je kandidat za medalju, pa je tako Hrvatska zbog svojih sportskih dostignuća proglašena domaćinom te je još jednom pokazala svoj sportski duh i osvojila veliko drugo mjesto.

Bilo da je riječ o velikom sportskom, glazbenom ili kulturnom događaju, dolazi do privlačenja velikog broja turista. Dolaskom velikog broja turista dolazi do velikog povećanja potražnje za smještajnim jedinicama, pa se SP pokazalo kao idealna prilika za privlačenjem turista izvan sezone. U Hrvatsku su pristizali turisti koji, najvjerojatnije, nikada ne bi niti došli odnosno koji nemaju tendenciju dolazaka niti su među zastupljenijim gostima u RH. Hrvatski rukometni savez, Ministarstvo turizma i Ministarstvo vanjskih poslova organizirali su turističko-sportsku promociju Hrvatske u 13 zemalja, a kao što je poznato promocija uveliko utječe na svijest ljudi. U ovom slučaju glavni razlog dolaska bio je rukomet, ali velika većina je svoje slobodno vrijeme iskoristila za bolje upoznavanje gradova, znamenitosti i kulture. Turisti troše novac na smještaj, hranu, piće, kupovinu i ostalo te na taj način povećavaju prihode u gradu u kojem odsjedaju. Ministarstvo turizma je 2009. objavilo podatke prema kojima zaključujemo kako je u vrijeme održavanja SP ostvareno više noćenja nego u istom mjesecu prethodne godine. O veličini prihoda koje je ostvarila zemlja zahvaljujući SP samo potvrđuje ostvarena brojka od 100 milijuna kuna. Osim niza pozitivnih stvari koje je donijelo prvenstvo, ističe se korist privatnih tvrtki i malih obrtnika. Poslovi koje su obavljale privatne tvrtke uključivali su projektiranje i izgradnju dvorana, rezervaciju hotela i letova sve do posluživanja turista. Zahvaljujući tome otvoren je velik broj radnih mjesta, koja su

uglavnom imala privremeni karakter, ali općenito je velik broj tvrtki profitirao bilo na izravan ili na neizravan način.

Drugi, i svima vrlo poznati događaj koji je ostao posebno urezan u sjećanju svakog Hrvata je Svjetsko nogometno prvenstvo u Rusiji 2018.godine. Ovaj događaj praćen je od strane cijelog svijeta, a Hrvatska kao zemlja kojoj nisu davali velike šanse i koja nije bila favorit na početku prvenstva, sa svojim pobjedama samo je dodatno privukla pažnju čitavog svijeta. Njezini uspjesi značajno su pridonijeli promociji cijele Hrvatske, ne samo kao turističke destinacije nego kao zemlje u cjelini, a ulazak naših vatrenih u finale, samo je povećao pozornost cijelog svijeta. Brojke gledanosti su oborile rekorde, a finale između Hrvatske i Francuske pratilo je 516.6 milijuna gledatelja. Uz promociju, prvenstvo je imalo veliki utjecaj i na hrvatsko gospodarstvo. Ugostitelji su produživali svoje radno vrijeme, došlo je do ogromnog porasta kupnje televizora, konzumacija pive nadmašila je sva očekivanja (7000 pa do čak 12.000 hektolitara po utakmici kada igra hrvatska reprezentacija), a veliki porast prodaje aranžmana osjetile su i turističke agencije. Web stranica naše glavne turističke platforme - HTZ, zabilježila je veliki porast posjeta za više od 250%. "Ulazak Hrvatske u finale nogometnog prvenstva povijesni je rezultat koji je našu zemlju stavio u fokus svjetske javnosti. Ovo je izuzetna prilika za dodatne promotivne aktivnosti. Kreirali smo skraćenu verziju promotivnog spota Ambasadori hrvatskog turizma u kojem smo ostavili samo one kadrove u kojima se pojavljuju hrvatski nogometaši. Spot je za vrijeme i nakon utakmice s Engleskom fantastično prihvaćen. Pozitivni promotivni efekti vidljivi su i na web stranicima HTZ-a, gdje bilježimo porast posjeta od 250% u odnosu na isto razdoblje prošle godine. Najveća posjećenost stranica bilježi se s tržišta Italije, SAD-a, Rusije, Indije, Njemačke, UK-a, Francuske, Poljske i Nizozemske". (Staničić, 2018.)

Rast proračunskih prihoda rezultat je rasta potrošnje kućanstva što izravno utječe na rast državne blagajne, posebice u pogledu prihoda od PDV-a. Mnogi turisti produžili su svoj boravak u Hrvatskoj zbog snažne atmosfere za vrijeme trajanja Svjetskog prvenstva, što je uz veliki promotivni značaj dovelo i do porasta potražnje. Veliki doprinos promociji zemlje omogućile su društvene mreže, ali i brojne pohvale za igru hrvatskih reprezentativaca od strane brojnih poznatih osoba. Iz navedenih primjera može se zaključiti koliki ekonomski i gospodarski značaj imaju ovakvi veliki sportski događaji. Osim što utječu na povećanje ugleda i reputacije zemlje, dolazi do povećanja prihoda i prometa u granama turizma i privatnog sektora. Također, osiguravaju priljev financijskih sredstava ne

samo za državu već i za sve one koji se žele uključiti u organizaciju i provedbu cjelokupnog događaja.

Tablica 2. 1 Povećanje potrošnje za vrijeme SP-a

UTJECAJ SVJETSKOG PRVENSTA NA POTROŠNJU
10% ili do ukupno 500 milijuna kuna veća maloprodaja tijekom Prvenstva
5 do 10% veći promet u kafićima
8% veća potrošnja piva
70% rast prodaje novih televizora u pojedinim trgovačkim lancima
5% ili oko 200 milijuna kuna veći prihodi od PDV-a za vrijeme trajanja Prvenstva

Izvor: novac.hr

5.5. MOGUĆNOST RAZVOJA SPORTSKE INFRASTRUKTURE I SPORTSKOG TURIZMA

Hrvatski sabor 12. srpnja 2019. godine donio je Nacionalni program športa 2019.-2026., prvi strateški akt planiranja Republike Hrvatske u području sporta. Program sadrži 6 općih i 19 posebnih ciljeva koji uključuju 63 mjere i 148 aktivnosti kojima će se u razdoblju od 2019. do 2026. godine omogućiti smanjivanje nedostataka u hrvatskom sportu te iskorištavanje pruženih prilika. Opći ciljevi odnose se na osiguranje preduvjeta za razvoj sporta, unaprjeđenje zdravstveno usmjerenog tjelesnog vježbanja i povećanje promocijske vrijednosti sporta, unaprjeđenje skrbi o sportašima, uspostavljanje sustavnog i racionalnog pristupa upravljanja održivom sportskom infrastrukturom, unaprjeđenje skrbi o stručnim kadrovima te unaprjeđenje sustava upravljanja u sportu. Četvrti opći cilj odnosi se na uspostavljanje sustavnog i racionalnog pristupa upravljanja održivom sportskom infrastrukturom. Uz nedovoljno financiranje, nedovoljna, zastarjela i loše održavana sportska infrastruktura istaknuta je kao jedan od glavnih nedostataka sporta u Republici Hrvatskoj. Zbog toga je potrebno: uspostaviti mrežu održivih sportskih građevina, prilagoditi broj i opremljenost sportskih građevina stvarnim potrebama u sportu i povećati broj sportskih građevina i obnoviti postojeću sportsku infrastrukturu. (Hrvatski sabor, 2019). Kako bi se broj i opremljenost sportskih građevina mogli prilagoditi stvarnim potrebama u sportu, potrebno je točnije definirati planiranje, programiranje, uvjete

izgradnje, održavanja, sigurnosti te standarde i normative izgradnje. Sufinanciranje izgradnje nove ili obnove postojeće sportske infrastrukture pridonijet će planskom i sustavnom rješavanju problema u području sportskih građevina te omogućiti razvoj pojedinih sportova, čija je infrastruktura u zemlji nedostatna ili je slabo održavana i kvalitetom neprilagođena razvojnim potrebama sportova. (Predsjednik Hrvatskoga sabora, Gordan Jandroković)

Rekreacija, pripreme sportaša i razni kampovi, organizacija velikih sportskih događaja i promidžba koja uključuje naše uspješne sportaše, četiri su ključna područja koja mogu napredovati u pogledu sportskog turizma. Istra predstavlja regiju u kojoj postojeća infrastruktura omogućava i podržava razvoj ovog specifičnog oblika turizma.

Turistička zajednica Istarske županije i lokalne turističke zajednice i hotelske kuće, svoju pažnju i aktivnosti usmjerile su na pozicioniranje Istre kao destinacije sporta i sportskih aktivnosti. Naglasak je stavljen na cikloturizmu. Istra je idealna destinacija za biciklizam tijekom cijele godine zahvaljujući svom geografskom položaju i konfiguraciji terena. Govorimo o jednom od turističkih proizvoda s najvećom perspektivom razvoja. Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine, cikloturizam prepoznaje kao jedan od bitnih proizvoda za hrvatski turizam, s ciljem da Hrvatska postane vodeća mediteranska cikloturistička destinacija. Kako bi se cikloturizam mogao razvijati, osnova je postojanje odgovarajuće infrastrukture, stoga osnovni cilj je izgradnja i nadogradnja infrastrukture koja je potrebna za ovakav tip turizma, jer Istra predstavlja najrazvijeniju turističku regiju u Hrvatskoj. Ulaganje u biciklističku, odnosno u sportsku infrastrukturu zasigurno može doprinijeti produljenju turističke sezone, odnosno smanjenju sezonskog karaktera turizma jer sportski turizam omogućava korištenje smještajnih kapaciteta tijekom cijele godine. Osim cikloturizma, najčešće ljetne sportske aktivnosti su jahanje, rafting, kanu i kayak, ronjenje, skijanje na vodi, surfanje, odbojka na pijesku, nogomet na pijesku, plivanje, tenis, vaterpolo, trčanje, picigin, planinarenje, ribolov, golf, rolanje. Nasuprot ljetnim, zimske sportsko-rekreacijske aktivnosti također imaju veliki potencijal za razvoj u planinskim dijelovima Hrvatske gdje postoje uvjeti za skijanje, planinarstvo i ostale slične aktivnosti. Važnost sportskog turizma potvrđuje i činjenica da su prema Strategiji razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine, pustolovni i sportski turizam, golf te cikloturizam svrstani u značajnije tržišne segmente, a sportski i pustolovni turizam spadaju u brzo rastuću grupu turističkih proizvoda s rastom od 30% godišnje.

Konkretan primjer budućnosti i razvoja sportskog turizma u Hrvatskoj je projekt "Hrvatska zemlja sporta". Navedeni projekt *Uniline (Incoming Tour Operator)* je razvio u suradnji s

HOO-om i HTZ-om, s ciljem privlačenja sportaša iz cijelog svijeta kako bi održavali svoje pripreme u Hrvatskoj, te poboljšanja pozicije Hrvatske kao sportske destinaciji na karti. To podrazumijeva postupno i sustavno otvaranje novih mogućnosti za intenzivnije korištenje sportske i smještajne infrastrukture, kao i drugih raspoloživih resursa za bavljenje sportom sportaša i rekreativaca, organiziranje sportskih natjecanja, sportskih ili uz sport vezanih manifestacija, te provedbu drugih programa koji doprinose promociji Republike Hrvatske kao sportsko - turističke destinacije. (Hrvatska.eu) Također, Hrvatska još nije počela koristiti sredstva iz EU fondova za izgradnju sportske infrastrukture što znači da za sportski turizam postoji veliki potencijal. Iako dosadašnja ulaganja u sportsku infrastrukturu i razvoj sportskog turizma nisu pokazala značajniji utjecaj, pred sportskim turizmom RH postoji svijetla budućnost. Razvijanjem ovog specifičnog oblika turizma, Hrvatska uz sve svoje prirodne ljepote i ostale sadržaje koji privlače ogromni broj posjetitelja i turista svake godine, samo može doprinijeti razvoju turizma i unaprjeđenju turističke ponude i izvan sezone.

Opći ciljevi razvoja u razdoblju 2019. - 2026. prema Nacionalnom programu sporta su sljedeći:

1. Osigurati preduvjete za razvoj sporta,
2. Unaprijediti zdravstveno usmjereno tjelesno vježbanje i povećati promocijske vrijednosti sporta,
3. Unaprijediti skrb o sportašima,
4. Uspostaviti sustavan i racionalan pristup upravljanja održivom športskom infrastrukturom,
5. Unaprijediti skrb o stručnim kadrovima u sportu i
6. Unaprijediti sustav upravljanja u sportu.

Središnji državni ured za šport želi navedenim ciljevima uspostaviti učinkovitiji sustav sporta u RH te osigurati stabilno financiranje koje bi omogućilo napredovanje i zadržavanje sporta i sportskih djelatnika, ali i povećanje broja građana koji su uključeni u sport.

6. ZAKLJUČAK

Sport i turizam postali su sastavni dio današnjice. Proces globalizacije pojednostavio je kretanja ljudi čime su i putovanja postala sve dostupnija i jednostavnija. Upravo to otvara potrebu za razvojem novih oblika turizma i zadovoljavanjem potreba i zahtjeva ljudi prilikom putovanja. Mnogim zemljama pa tako i Hrvatskoj turizam je glavni i najveći izvor prihoda, stoga je vrlo važno učiniti sve da se turizam ne svede samo na sezonski, već da se produži tijekom čitave godine. Kako bi se to postiglo potrebno je razvijati različite vrste turizma, a jedan od njih je i sportski turizam. Kako je Hrvatska zemlja velikih sportaša, sportskih ostvarenja i uspjeha, upravo on je jedan od marketinških magneta za privlačenje turista.

Sportski turizam specifična je grana turizma u kojoj su s jedne strane sportski događaji, sportska natjecanja i manifestacije, glavni motivi za privlačenje turista u određenu destinaciju. S druge strane sportski turizam je također i vrsta turizma koja privlači turiste koji se žele baviti nekom aktivnošću i sportom za vrijeme svog odmora.

U oba slučaja osnovni dio ove vrste turizma je sportska infrastruktura. Ulaganje u razvoj sportskih dvorana, stadiona, terena, objekata za različite vrste rekreacije, vrlo je bitno za razvoj ove specifične vrste turizma. Međutim, upravo ulaganje u sportsku infrastrukturu RH otežava razvoj sportskog turizma. Posljedice svjetske krize utjecale su na čitavo gospodarstvo i ekonomiju pa je tako značajno smanjeno i ulaganje, zbog zaduženosti subjekata koji omogućuju financiranje. Uz navedeno, manjak interesa za ulaganje u sportsko-rekreacijske sadržaje te rizik od ulaganja, dovelo je sportsku infrastrukturu Hrvatske u položaj ključnog čimbenika koji ograničava razvoj. Bez obzira na nepovoljan položaj infrastrukture, upravo sport i organiziranje sportskih događaja u Hrvatskoj, uvelike doprinose razvoju. Samo na primjeru posljednjeg SP u nogometu vidljivo je koliki ekonomski i gospodarski značaj imaju ovakvi događaji. Sama činjenica da Hrvatska nije bila domaćin SP, a došlo je do porasta prihoda na gotovo svim razinama gospodarstva, pokazuje značaj sporta te potencijal RH da postane sportska destinacija. Provođenjem Nacionalnog programa športa 2019. - 2026. svi nedostaci u pogledu razvoja i proširenja sportske infrastrukture trebali bi se ukloniti, pa u skorije vrijeme možemo očekivati da će uistinu i doći do promjena i do povećanja zastupljenosti sportskog turizma i u lijepoj našoj.

LITERATURA

1. Bartoluci, M., Škorić, S. (2010): Stručni radovi izvan teme : Uloga sportskih stručnjaka u realizaciji sportsko-rekreacijskih programa u turizmu, 19. Ljetna škola kineziologa Republike Hrvatske: Značaj stručnjaka sportske rekreacije u turizmu
2. Bartoluci, M., Čavlek, N. i sur. (2007): Turizam i sport: razvojni aspekti, Zagreb: Školska knjiga
3. Bartoluci, M., Čavlek, N. (1998): Turizam i sport, Zagreb, Fakultet za fizičku kulturu Sveučilišta u Zagrebu, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagrebački velesajam, str.71
4. Bartoluci, M. (2003): Ekonomika i menadžment sporta, Zagreb: Informator
5. Bartoluci, M., Škorić, S. (2009): Menadžment u sportu, Zagreb
6. Buhr, W. (2003): What is infrastructure, University of Siegen, Discussion Paper No.107-03
7. Bučar, F. (2020): Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje, Leksikografski zavod Miroslav Krleža
8. CroatiaLink.com: Turizam: definicija, nastanak, razvoj i podjela, [Internet], raspoloživo na:
[https://croatialink.com/wiki/turizam: definicija, nastanak, razvoj i podjela](https://croatialink.com/wiki/turizam:_definicija,_nastanak,_razvoj_i_podjela), [22.8.2020.]
9. Croatia.eu: Sport, [Internet], raspoloživo na:
<http://croatia.eu/index.php?view=article&id=51&lang=1>, [27.8.2020]
10. Hegeduš, I., Gregorić, M. (2018): Aspekti razvoja sportsko rekreacijskog turističkog proizvoda Sjeverozapadne Hrvatske, Međimursko veleučilište u Čakovcu
11. Hinch, T., Higham, J. (2004): Sport Tourism Development, Cromwell Press, Clevedon, str.18
12. Hrvatska gospodarska komora (2019): Komparativna analiza strukture proračunskih rashoda po funkcijskoj klasifikaciji, Zagreb
13. Korda, Z. (2019): Porazno: Najmanje ulažemo u sport od svih europskih zemalja. Plaćamo to i niskim plaćama, [Internet], raspoloživo na:
<https://www.tportal.hr/biznis/clanak/porazno-najmanje-ulazemo-u-sport-od-svih-europskih-zemalja-placamo-to-i-niskim-placama-foto-20190924>, [11.9.2020.]

14. Milovan, A. (2018): Utjecaj navijačke euforije na gospodarstvo: prvenstvo će donijeti 200 mil. Kn PDV-a više, [Internet], raspoloživo na: <https://novac.jutarnji.hr/aktualno/utjecaj-navijacke-euforije-na-gospodarstvo-prvenstvo-ce-donijeti-200-mil-kn-pdv-a-vise/7465512/?fbclid=IwAR2anatNJGGwol-9YftZ9UdOXcEwujdU9ckc6M6RKR6gLR61SgYJ2ZuM66I>, [27.8.2020.]
15. Mišljenje Europskog odbora regija (2018): Doprinos gradova i regija EU-a 14. konferenciji stranaka Konvencije o biološkoj raznolikosti i strategiji EU-a za biološku raznolikost za razdoblje nakon 2020.
16. Narodne novine, (2019): Nacionalni program športa 2019. – 2026., Narodne novine d.d Zagreb
17. Narodne novine, (2013): Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine, Narodne novine d.d Zagreb, Hrvatski sabor
18. Pašalić, Ž. (1999): Tržišna valorizacija gospodarske infrastrukture u Družić, I. (Urednik), Hrvatsko gospodarstvo, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb
19. Petrić, L. (2003): Osnove turizma, Ekonomski fakultet Split, Split
20. Petrović, M., Knezović, D., Todorović, M. (2017): Sportski turizam kao komponenta razvoja održivog poduzetništva, Visoka škola za menadžment i dizajn Aspira, Split
21. Ritchie, BW., Adair, D. (2004): Sport Tourism; Interrelationships, Impacts and Issues
22. Šimović, H., Deskar-Škrbić, M. (2019): Ekonomska infrastruktura, [Internet], raspoloživo na: <https://arhivanalitika.hr/>, [25.8.2020.]
23. Škorić, S. (2008): Sportski turizam i njegovi učinci na turističke destinacije - primjer Istre
24. The government of the Republic of Croatia (2013): Proposal for tourism development strategy of the Republic of Croatia until 2020, Zagreb
25. Tkalčec, S. (2010): Poduzetništvo u sportu (Primjer iz prakse), Sportsko-gimnastički centar "ATON" d.o.o., Nedelišće
26. Turizmoteka (2020): Institut za turizam: Sportski turizam u Hrvatskoj-možemo li više I kako?, [Internet], raspoloživo na: <https://www.turizmoteka.hr/vijesti/hrvatska/institut-za-turizam-sportski-turizam-u-hrvatskoj-mozemo-li-vise-i-kako/>, [24.8.2020.]

27. Vuić, T. (2012): Mogućnosti razvoja sportskog turizma (Possibilities of Sports Tourism Development)
28. Walker, A. (2019): Utjecaj uspjeha na Svjetskom prvenstvu na hrvatsku ekonomiju, [Internet], raspoloživo na: https://www.034portal.hr/utjecaj-uspjeha-na-svjetskom-prvenstvu-na-hrvatsku-ekonomiju-704?fbclid=IwAR2wU4Vp6UzOwU_ZsvBvyp5kqNjKZKi_ued1y7LodvCMMwST-biaksq2KnY, [27.8.2020.]

POPIS SLIKA

Slika 1: Shema povezanost sporta i turizma Izvor: Hinch, T. & Higham, J. (2004): Sport Tourism Development, Cromwell Press, Clevedon, str.18.	8
Slika 2: Shema podjele materijalne infrastrukture Izvor: Pašalić, Ž. (1999): Tržišna valorizacija gospodarske infrastrukture, Zagreb	15
Slika 3. Rang Hrvatske unutar zemalja EU 28.	24
Slika 4. Struktura izdataka za sport i rekreaciju per capita Izvor: Eurostat, 2019.....	24

POPIS TABLICA

Tablica 1. 1 Faktori razvoja turizma i sporta.....	8
Tablica 2. 1 Povećanje potrošnje za vrijeme SP-a.....	27

